

Muuttuva kirjastotyö ja tekijänoikeus

Koordinaattori Jarkko Rikkilä

Yleisten kirjastojen neuvosto ke 21.4.2021

Klo 14.20 - 14.50

akepik.fi

Kuka mää oon?

1.1.2018–
Tampereen kaupunginkirjasto -
Alueellinen kehittämistehtävä,
koordinaattori

1.11.2011–31.12.2017
Tampereen kaupunginkirjasto,
pääkirjasto Metso, osastonjohtaja
ja palvelupäällikkö

18.9.2008–30.10.2011
Tampereen kaupunginkirjasto,
pääkirjasto Metso,
kirjastonhoitaja

akepike.fi

ALUEELLINEN
KEHITTÄMISTEHTÄVÄ
TAMPERE

TEKIJÄNOIKEUS JA KIRJASTOT **HARMAALLA ALUEELLA.**

akepik.fi

ALUEELLINEN
KEHITTÄMISTEHTÄVÄ
TEMPPE

Esitän esityksessä kolme asiaa:

- Muuttuva kirjastotyö
- Käytännön esimerkkejä
- Ratkaisuehdotuksia

MUUTTUVA KIRJASTOTYÖ

akepike.fi

ALUEELLINEN
KEHITTÄMISSEHTÄVÄ
TAMPERE

Yleisen kirjaston tehtävänä on:

tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisäilytöihin,

ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa,
edistää lukemista ja kirjallisuutta,

tarjota tietopalvelua,
ohjausta ja tukea tiedon
hankintaan ja käyttöön
sekä monipuoliseen
lukutaitoon,

tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan,

edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua,
aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta,

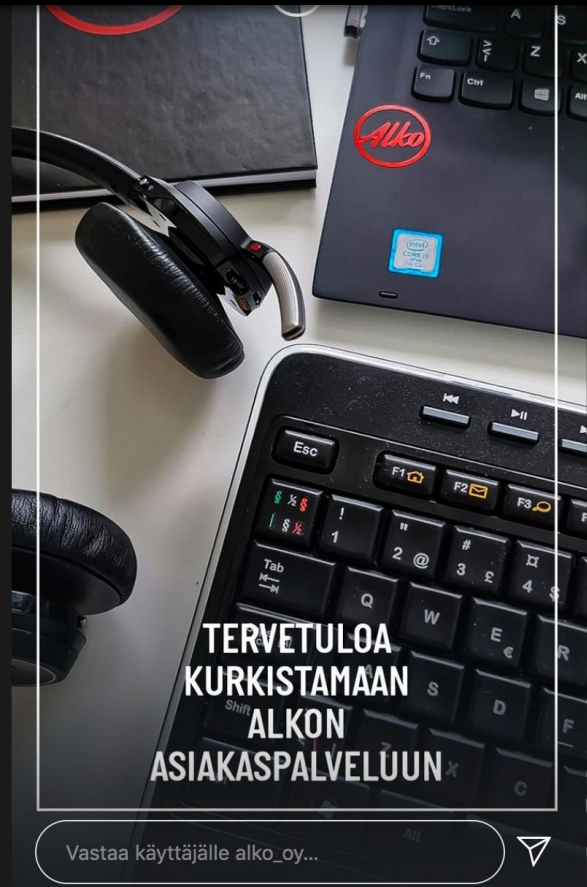
tarjota mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen.

Kirjastolain
kuusi
tehtävää
yleisille
kirjastoille
muodostavat
osaamisen,
palveluiden ja
toiminnan
kehittämisen
pohjan.

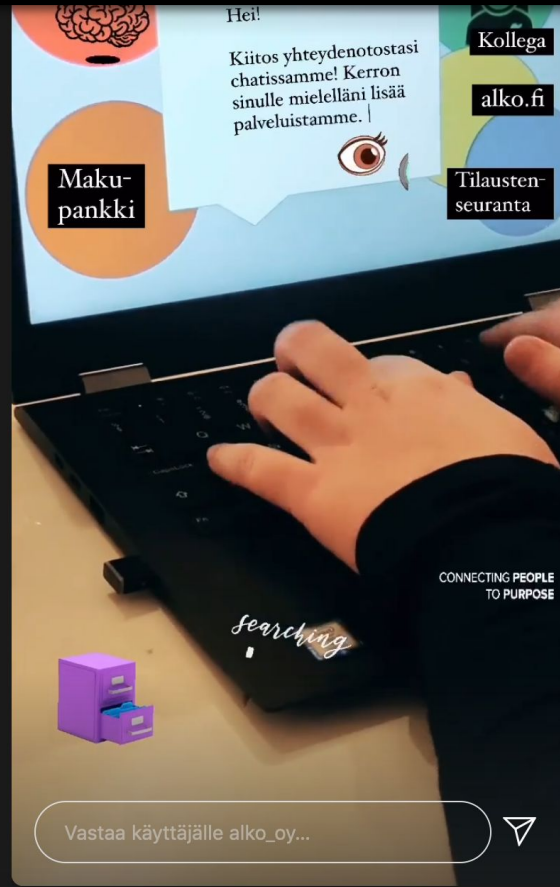

Kurkistus muualle, case: Alko

TERVETULOA
KURKISTAMAAN
ALKON
ASIAKASPALVELUUN

Vastaa käyttäjälle alko_oy...

Vastaa käyttäjälle alko_oy...

Alko Asiakaspalvelu 2 pv

Niina, palveluneuvoja
2017

Kuohuviinit
Vivahteikas & ryhdikäs

Saatavilla myös myymälässä

Erittäin tilanetaajuinen, tuotetietojen taituri,
makuparien moniottelija, sanoitusten soturi, runsaan robusti

CVIAR

Suomi, Tampere Pinot Meunier Chardonnay

Vastaa käyttäjälle alko_oy...

akepike.fi

ALUEELLINEN
KEHITTÄMISTEHTÄVÄ
TAMPERE

Kirjastolaisia innostavat:

Asiakkaiden kohtaaminen
Työn monipuolisuus
Yhteiset arvot

KÄYTÄNNÖN ESIMERKKEJÄ

akepike.fi

ALUEELLINEN
KEHITTÄMISSEHTIVÄ
TAMPERE

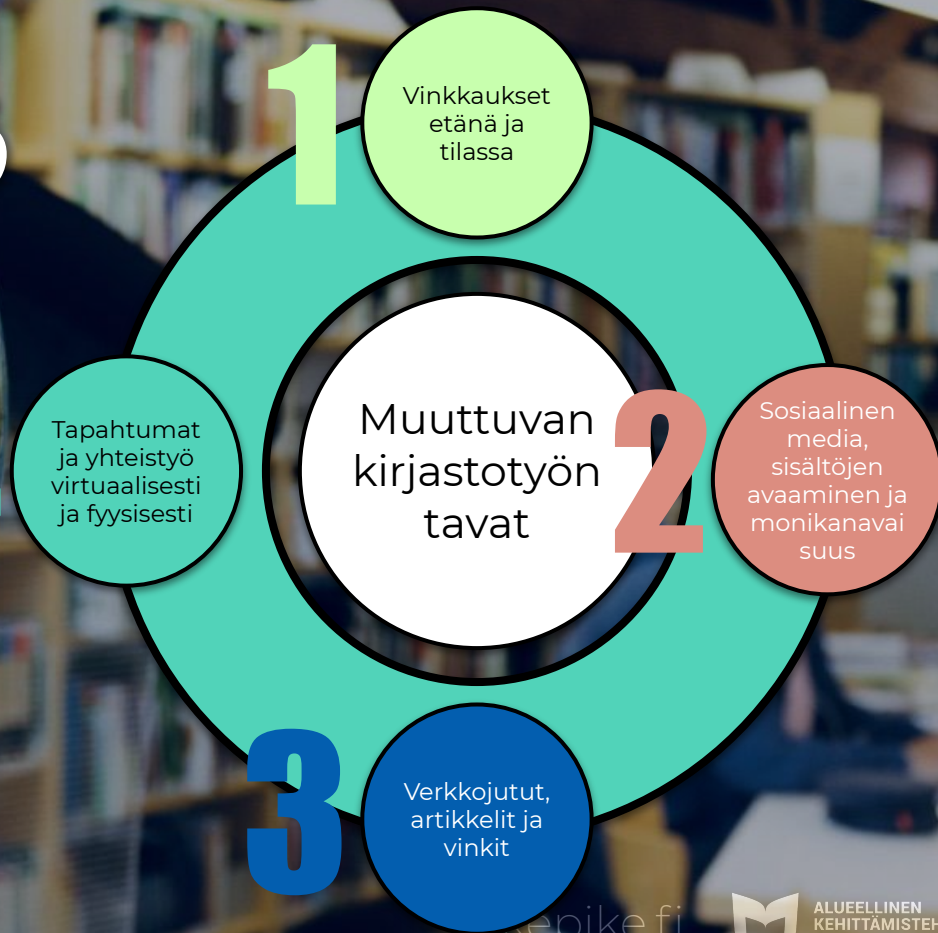
**8 esimerkkiä, miten
selvittelyt haastavat
työtä ja näkyvät
arjessa**

MUUTTUVA KIRJASTOTYÖ

- 1. MONIKANAVAISTA SISÄLTÖJEN AVAAMISTA JA VIESTINTÄÄ**
- 2. LUKEMISEN JA MUIDEN KULTTUURIMUOTOJEN KÄYTÖN EDISTÄMISTÄ**
- 3. TEKIJÖIDEN, TAITEILIJOIDEN, ARTISTIEN JA KIRJOITTAJIEN TEOSTEN MARKKINOINTIA YHTEISTYÖSSÄ**

MUUTTUVA KIRJASTOTYÖ

- 1. MONIKANAVAISTA SISÄLTÖJEN AVAAMISTA JA VIESTINTÄÄ**
- 2. LUKEMISEN JA MUIDEN KULTTUURIMUOTOJEN KÄYTÖN EDISTÄMISTÄ**
- 3. TEKIJÖIDEN, TAITEILIJOIDEN, ARTISTIEN JA KIRJOITTAJIEN TEOSTEN MARKKINOINTIA YHTEISTYÖSSÄ**
- 4**

- *Case 1: Runojen käyttö ja kansikuvat vinkkauksessa*
- *Case 2: Sitaatit vinkkausvideossa*
- *Case 3: Somekuvat ja kokoelmat*
- *Case 4: Somesisällöt ja lukemisen edistäminen*
- *Case 5: Kirjojen kannet kuvituskuvina*
- *Case 6: Tapahtumat yhteistyössä*
- *Case 7: YouTube:n käyttö kirjastossa*
- *Case 8: Pienmedialupien päivitys*

Vinkkaukset
etänä ja
tilassa

Case 1: Runojen käyttö ja kansikuvat vinkkauksessa

Suunnittelen juuri vinkkausta johon tulisi PowerPoint-esitys. Nyt mietityttää esimerkiksi runojen käyttö, vaikkapa esitykseen pätkä runosta...? Saako kansikuvia käyttää, vissiin ihan OK? Miten kirjan kuvituksen käyttö, vaikkapa edes nyt yksi kuva lukunäytteen yhteydessä? Apua!!!

Hmmm...?

Vinkkaukset
etänä ja
tilassa

Case 2: Sitaatit vinkkausvideossa

Onko niin, että vinkkausvideoon ei voi sisällyttää paria lausetta pidempää sitaattia, saati sitten kokonaisen sivun mittaista lukunäytettä?

Aivan, niinpä. Onko tosiaan muuten näin?

Videovinkkaukset muille alan ammattilaisille tai suljetun piirin sisällä toimiville ovat olleet mahdollisia, koska kyseiset videot ovat näkyvissä vain linkin saaneille.

Ammatillisen verkoston sisältä on löytänyt myös ideoita toteutustavoista, joissa tekijänoikeuksia ei loukata, mutta niitä on elävöitetty luovin keinoin. Näiden tuottamiseen on varattu enemmän aika- ja työvoimaresursseja

Sosiaalinen
media,
sisältöjen
avaaminen ja
monikanavai-
suus

Case 3: Somekuvat ja kokoelmat

Meillä on ollut some-joulukalentereissa joitakin vuosia sitten levynkansia, joihin oli artistin päähän lisätty tonttulakki. Siinähän kyllä jonkin verran rikottiin tekijänoikeuksia, mutta minusta toimittiin artistin etujen mukaisesti eli lisättiin näkyvyyttä! Sama juttuhan koskee tietty myös Book Face Friday -ideoita, niissähän käytetään kansia eri tavalla, kuin alkuperäinen ajatus on!

Totta...! Näin on! Vai onko...?!

Somekirjavinkeissä olen käyttänyt kirjojen kansia, se on ollut ihan selkeää että näin voi tehdä, mutta miten paljon saa lainata kirjan tekstiä vinkissä...?

Sosiaalinen
media,
sisältöjen
avaaminen ja
monikanavai-
suus

Case 4: Somesisällöt ja lukemisen edistäminen

Lyhyesti sanottuna: tuottaa voi joko halpaa ja tympeää julkiseen levitykseen tai eläväistä, mieleenpainuvaa ja toimivaa pienille piireille. Eikö tässä kohtaa kirjaston avoimuus ole täysin ristiriidassa asian kanssa?

Tämä sama efekti tekee myös kaikesta sosiaaliseen mediaan tuotetusta bookface- ja bookstagram-sisällöstä kyseenalaista: saanko minä vinkata tätä kirjaa näin? Onko se täysin laillista vai olenko toiminut väärin? Tällainen asia stressaa tunnollista työntekijää todella paljon. Silti hänen selkensä takana tuntuu puuskuttavan ihan lakipykälän muodostama paine: "Yleisen kirjaston tehtävänä on [...] edistää lukemista ja kirjallisuutta [...]."

Aivan, ymmärrän tämän täysin!

Verkkootut,
artikkelit ja
vinkit

Case 5: Kirjojen kannet kuvituskuvina

Voiko kirjojen kansikuvia käyttää verkkokirjastossa kuvituskuvina, esimerkiksi artikkelien ja suosikkilistojen ”otsikkokuvina”?

No kyllä luulisi...?

Ja jos on ok käyttää, niin onko OK hieman muokata ja rajata sopivamman kokoiseksi tai yhdistää siihen muuta grafiikkaa?

Tapahtumat
ja yhteistyö
virtuaalisesti
ja fyysisesti

Case 6: Tapahtumat yhteistyössä

Tarkoituksena olisi tehdä entistä enemmän tapahtumia kirjastoissa juuri yhteistyökumppanien kanssa. Gramexin kuntasopimuksen mukaan tapahtuman pitää olla kunnan itse järjestämä. Miten tämä tulkitaan sitten vaikkapa niissä tapauksissa, että kirjasto järjestää kulttuuriyhdistyksen kanssa tapahtuman, jossa DJ:t soittavat levyjä?

Erittäin hyvä kysymys!

Tapahtumat
ja yhteistyö
virtuaalisesti
ja fyysisesti

Case 7: YouTuben käyttö kirjastossa

Verkossa ja tallenteina musiikitapahtumathan ovat paljonkin tekijänoikeuslakien takana. Kirjastotilassa ei saa soittaa meidän tietojen mukaan musiikkia YouTubesta ja se on hankalaa.

Aivan, tämä. Tuleeko muita juttuja mieleen?

Koululaisten musiikkivinkkauksissa on haluttu näyttää videoita YouTubesta. Tästä saatiin alun perin vähän ristiriitaisia näkemyksiä, kuuluuko pienen pätkän näyttäminen sitaattioikeuden piiriin???

Tapahtumat
ja yhteistyö
virtuaalisesti
ja fyysisesti

Case 8: Pienmedialupien päivitys

Meidän kaupungin pienmedialuvasta ei tiedä käsitykseni mukaan kukaan faktisesti, mitä se oikeuttaa musiikin suhteen ja kuinka paljon esimerkiksi musiikkia saa jättää tallenteina verkkoon!

Huh tosiaan, aika on varmaankin muuttunut...
Mikähän tässä auttaisi?

Kirjastolla pitäisi olla mahdollisesti oma lupa tai oma ratkaisu, joka mahdollistaisi nämä. Esimerkiksi striimeihin on vaikea saada ihmisiä ja olisi tärkeää, että ainakin osa musiikkiesityksistä jäisi tallenteena verkkoon.

RATKAISU- EHDOTUKSIA

akepike.fi

Yhteenveto

1. Vaarana on nyt iso digiloikka taaksepäin ja menneisyyteen
2. Asioiden selvittely ottaa paljon työaikaa kirjastoissa ja kuormittaa yksittäisiä työntekijöitä
3. Kirjastojen eriarvoisuus lisääntyy, isommilla resursseilla voi tehdä kekseliäämpiä totutetuksia
4. Tekijänoikeusasioden tietämys kirjastoissa on puutteellista ja tarvittaisiin vähintään vastuullisia tekemään tulkintoja
5. Järjenvastaisuus, kirjastolain tehtävät ja asiantuntijuus, ristipaine tämän keskellä
6. Kirjastolain tehtävät ja muuttuva kirjastotyö ovat tavoitteena, mutta onko meillä edellytyksiä päästä siihen?

Kolme ratkaisuehdotusta

- ❑ Päivitetty kuntasopimus muuttuvan kirjastotyön tueksi
- ❑ Tekijänoikeus-vastuuhenkilöt kansallisesti ja alueellisesti
- ❑ Tekijänoikeuksiin liittyvän osaamisen kehittäminen kirjastoalalla

Kiiitos.

akepike.fi

ALUEELLINEN
KEHITTÄMISSEHTIVÄ
TAMPERE